

กิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
SYSTEM AND COMMUNITY ECONOMIC NETWORK FOLLOWING
THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY

พิมลพรรณ บุญยะเสนา* วรลักษณ์ หิมะกัลล์
Pimonpun Boonyasana*, Woraluck Himakalasa

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Faculty of Economics, Chiang Mai University.

*Corresponding author, E-mail: pui.econ@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย¹ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชน และเพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน โดยใช้พื้นที่ชุมชนบ้านปง 3 ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ศึกษา และใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผลการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านปง 3 มีทั้งทุนวัตถุ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนสิ่งแวดล้อมซึ่งจัดได้ว่าเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับกลุ่มในชุมชนได้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ทางชุมชนนักพัฒนาในพื้นที่ และคณะนักวิจัยได้กำหนดเป้าหมายให้เกิดเครือข่ายในด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตและการตลาดสินค้า OTOP และด้านสถาบันการเงินชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน และดำเนินกระบวนการฝึกอบรมและจัดทำแผนธุรกิจเสนอคณะวิจัยเพื่อจัดอบรมพัฒนาอาชีพหรือโครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน ภายหลังจากฝึกอบรมได้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อการดำเนินการทดลองการผลิตและทดลองตลาดภายในชุมชน จนเป็นที่น่าพอใจ จึงได้จัดจำหน่ายส่งให้ชุมชนเครือข่าย ดังนั้นผลการทดสอบเพื่อยกระดับเบื้องต้น พบว่า การยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับที่สามเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่ายมีความเป็นไปได้สูง

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมและเครือข่าย

¹ โครงการวิจัย “การสร้างระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แผนงานวิจัย : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน” สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

Abstract

This study was a part of a research that aimed to promote concrete implementation of sufficiency economy through participatory learning process of community groups. Moreover, this paper also developed and increased competency. The study was conducted in Ban Pong 3, Intakhin Sub-District, Mae Tang District, Chiang Mai Province by using participatory action research. The results indicated that Ban Pong 3 had physical capital, human capital social capital and environment capital which were main factors of sustainable development. Besides, the economic activities of different community groups were concordant with the progressive sufficiency economy that emphasized the sufficiency at group or organization level. According to the potential development and network promotion, there was a cooperation between community, local developers and researchers to define targets and establish networks of sufficiency economy in various aspects such as production, marketing of OTOP products and community financial institutions. Observation visit was held to practice analysis process and prepare the business plan to the researchers to further vocational training or community development project. After that, the business plan was determined for production trial and market testing in the community until achieving satisfactory results. Then, the products were distributed to other community networks. Regarding the primary test results, therefore, it was highly feasible to shift the sufficiency economy to the third level as the progressive sufficiency economy which focused on the sufficiency at network level.

Keywords: Community Economy, Sufficiency Economy, Activities and Network

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนพึ่งพาตนเอง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานและชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างไม่ เดือดร้อน โดยยึดหลักทางสายกลางในการดำเนิน ชีวิต คือ อยู่อย่างพอเพียง ประมาทตนตามฐานะ ตามอัตภาพ ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอก และภายใน ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถดำเนิน ชีวิตอยู่ในสังคมหรือชุมชนได้อย่างมีความสุข เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน [1]

สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบท แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กล่าว ถึงเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นตัวอย่าง ภาคปฏิบัติของแนวคิดนี้ ว่ามีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง เศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน เน้นความ พอเพียงในระดับครัวเรือนและความต้องการในปัจจุบัน ของครัวเรือน ขั้นที่สอง เศรษฐกิจพอเพียงแบบ ก้าวหน้า ซึ่งเน้นความร่วมมือ การรวมกลุ่มของคน/ ชุมชนที่มีความเข้มแข็งให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง และขั้นที่สาม คือเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า ในระดับเครือข่ายเป็นการขยายความร่วมมือ ออกไปสู่ภาคส่วนอื่นๆ ในชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยง ประสานความร่วมมือกัน [2]

จากผลการวิจัยเบื้องต้นของโครงการ “การประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชนในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้” [3] มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ชุมชนที่น่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้หรือชุมชนที่เป็นกรณีตัวอย่าง (Good Practice) โดยส่วนใหญ่ มีระดับการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ในระดับขั้นที่ 2 คือ เกิดการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะอย่างของแต่ละกลุ่มและกิจกรรมหลักๆ เน้นการเผยแพร่ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง การหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน ในลักษณะการประสานความร่วมมือกัน ส่งเสริมการออมและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น มีเพียงบางชุมชน ที่ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ในระดับขั้นที่สาม คือขั้นก้าวหน้าในระดับเครือข่าย เช่น ชุมชนตำบลหนองสาหร่าย ที่บูรณาการรอบด้าน ตั้งแต่การสร้างพฤติกรรมและทัศนคติอยู่อย่างพอเพียงแก่คนในชุมชน สร้างกิจกรรมด้านเศรษฐกิจโดยการรวมกลุ่มผู้ผลิต เพื่อการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน และด้านการพัฒนาแหล่งเงินทุนของชุมชน ซึ่งถือเป็นชุมชนหนึ่ง que ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น [4-8]

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการพัฒนาชุมชนที่ต้องการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวางรากฐานการสร้างเครือข่ายโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ของชุมชน นักวิชาการ นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย นักพัฒนา และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ร่วมสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง สมดุล และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาศักยภาพ ความพร้อมในการพัฒนาและความเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมสร้างเครือข่าย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิจัย ชาวบ้าน และองค์กรพัฒนาชุมชน หรือนักพัฒนาชุมชน นักวิจัยจะให้ความรู้และวิธีการนำไปใช้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน โดยให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ รวมถึงหาแนวทางปรับปรุงความสามารถ การพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน และการพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์/สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของตนเอง อันจะเป็นการปลดปล่อยแนวความคิด เพื่อให้ชาวบ้านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์วิจารณ์ และตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

จากการพิจารณาศักยภาพด้านต่างๆ ของชุมชนที่แสดงความจำนงต้องการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน และมีความต้องการให้มีเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านโป่ง 3 ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตามทะเบียนบ้านมีจำนวน 148 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลาย มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี การรวมตัวกันของ

คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง เสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความต้องการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ทั้งในและนอกอำเภอแม่แตง เพื่อให้เกิดรายได้ จึงได้ถูกคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของชุมชน ประกอบด้วย ประเภทของธุรกิจชุมชน และลักษณะการทำการเกษตร ผลผลิตจากการเกษตร และวางแผนการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจตามประเภทของกลุ่ม (Cluster)

2. วิเคราะห์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และความเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

3. พัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียง ด้วยการจัดทำแผนธุรกิจ และการฝึกอบรมควบคู่ไปกับการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมายแก่ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการเงินในชุมชน โดยจัดประชุมเพื่อศึกษารูปแบบความเป็นไปได้ในการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างแผนความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน

4. ดำเนินการสร้างเครือข่ายและทดลองปฏิบัติ ซึ่งเดิมชุมชนมีกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลาย เช่นกลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกร ดำเนินการโดยนำกลุ่มเหล่านี้มาเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน หรือสอดคล้องกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการนี้จะใช้แนวทางการวิเคราะห์ จากการรวบรวมข้อมูล โดยการประชุมกลุ่มย่อย นำเสนอความคิดเห็นจากชุมชนร่วมกับทีมวิจัย จากการศึกษาดูงาน พฤติกรรมการแสดงออกของชาวบ้านและนักพัฒนาชุมชน และพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เข้ามามีส่วนหรือกระทบต่อพฤติกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้อามาทำการสังเคราะห์ถอดประเด็นสาระสำคัญ ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับตัวบุคคล

และกลุ่มหรือชุมชน เพื่อนำมาสรุปเป็นบทเรียนการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพ ความพร้อมในการพัฒนาและความเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนและประชุมร่วมกับกับชุมชน จำนวน 5 ครั้ง ช่วงเดือน กันยายน - ตุลาคม 2554 โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยที่อยู่ในพื้นที่ตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าว ดำเนินการวิจัยร่วมกับคนในชุมชน พบว่าชุมชนบ้านปาง 3 ประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร (ร้อยละ 11.78) และรับจ้าง (ร้อยละ 34.29) มีรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน เดือนละ 7,283.53 บาทต่อเดือน แบ่งเป็นรายจ่ายที่จำเป็น 5,700.44 บาทต่อเดือน และรายจ่ายที่ไม่จำเป็น 1,583.09 บาทต่อครัวเรือน และสัดส่วนรายจ่ายที่จำเป็น : รายจ่ายที่ไม่จำเป็นเท่ากับ 3.60 : 1 มีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 110,843.86 บาท โดยเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านมากที่สุด ส่วนหนี้อื่นๆ คือ หนี้จากธนาคารของรัฐ สหกรณ์ บริษัทไฟแนนซ์ หนี้ธนาคารมีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 37,621.39 บาท โดยออมเป็นเงินสด ออมในกลุ่มสังจะวันละบาท และออมในกองทุนต่างๆ มีพื้นที่พักอาศัยและใช้ในการประกอบอาชีพเฉลี่ยครัวเรือนละ 341.95 ตารางวา ด้านสุขภาพส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพ แต่เมื่อพิจารณาผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ พบว่าปัญหาสุขภาพที่พบมากที่สุด คือ ความดันโลหิตสูง และหวัด รองลงมา คือ เบาหวาน ภาวะอาหารภูมิแพ้ ภาวะดูก ข้อเสื่อมและไขมันในเลือดสูง

ชุมชนบ้านปาง 3 มีกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มีการขับเคลื่อนในชุมชนจำนวน 6 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเยาวชน 2) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3) กลุ่มเกษตรกร 4) กลุ่มผู้สูงอายุ 5) กลุ่มแม่บ้าน และ 6) กลุ่มสังจะออกมทรัพย์ เพื่อสวัสดิการชุมชน

ชุมชนบ้านปง 3 มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของสังคมไทยชนบท คือ การอยู่ในชุมชนอย่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีศูนย์รวมจิตใจและทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน คือ วัดบ้านปง และศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมสถานสัมพันธ์ชุมชน “คนสามวัย” ซึ่งเป็นศาลาศูนย์รวมกิจกรรมของสมาชิกในชุมชนตั้งอยู่บริเวณบ่อปลา ถนนคลองชลประทานบ้านปง-หางดง สมาชิกในชุมชนต่างให้ความสำคัญกับการสร้างความสามัคคีระหว่างคน 3 วัย คือ วัยเยาวชน วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เห็นได้ว่าชุมชนบ้านปง 3 เป็นชุมชนที่มี “ทุน” ซึ่งจัดได้ว่าเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่

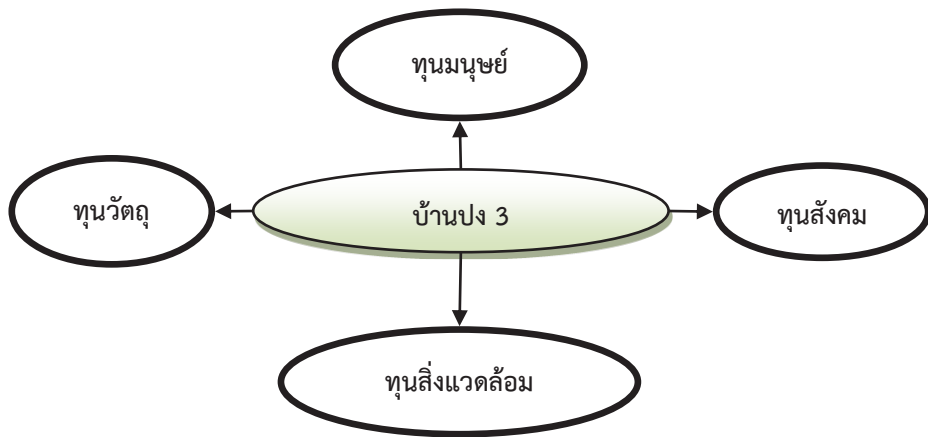
ทุนวัตถุ คือ ชุมชนมีอุปกรณ์ เทคโนโลยี บ้านพัก (เพื่อการประกอบอาชีพ)

ทุนมนุษย์ คือ สมาชิกในชุมชน ประกอบด้วย คน 3 วัย คือ วัยเยาวชน วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ ที่มีจิตอาสา พร้อมเรียนรู้ และมุ่งมั่น

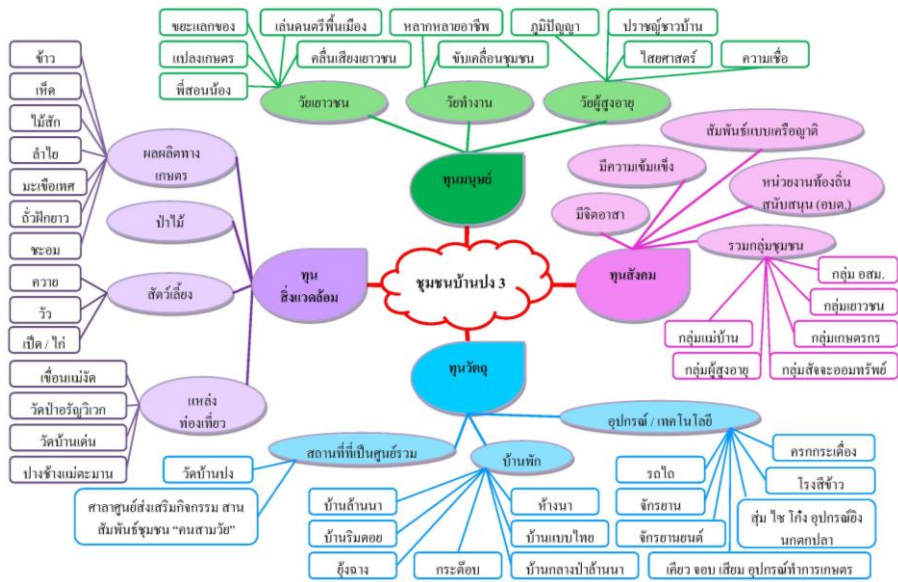
ทุนสังคม คือ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มชุมชน มีหน่วยงานส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน

ทุนสิ่งแวดล้อม คือ มีสภาพพื้นที่อุดมสมบูรณ์ทำให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งพืชสวน พืชไร่ พืชผัก เลี้ยงสัตว์ รวมถึง ป่าไม้ มีทัศนียภาพและแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน และโบราณวัตถุ

ความพร้อมของทุนดังกล่าวจะเป็นทุนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ภาพที่ 1)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 1 (ก) (ข) ทุนของชุมชนบ้านปาง 3 ตามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลจากการสังเกต การประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกับชุมชน การฝังตัวอยู่ในพื้นที่ของทีมนักวิจัย สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนมองตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านปาง 3 ในภาพรวม ดังนี้

ความพร้อมของชุมชน ประชาชนในชุมชนบ้านปาง 3 มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพตามสถานะความเป็นอยู่ แต่เนื่องจากความพร้อมของทุนชุมชน และศักยภาพของคนในชุมชนที่มีความสามารถในการผลิตสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายในชุมชนได้ แต่การใช้ทุนของชุมชนยังไม่เต็มประสิทธิภาพ หากพิจารณาจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในชุมชน ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก และความสามารถของแรงงานและการประสบกับปัญหาความเชื่อมโยงกับตลาดนอกชุมชน หากมีการดำเนินกิจกรรมและมีแผนบริหารทุนในการบริหารการผลิต การตลาดก็จะช่วยให้เกิดการใช้ทุนชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และนอกจากนี้ควรมีแผนการผลิตทุนหรือทรัพยากรของชุมชนเพื่อทดแทนการใช้ไปและเกิดความยั่งยืน

ความมีเหตุมีผล การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนมีคณะกรรมการดำเนินงาน มีโครงสร้างการบริหารงาน และมีการประชุมเพื่อสร้าง วางแผน และดำเนินกิจกรรมกลุ่มและชุมชน แต่เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มดำเนินเฉพาะในชุมชน ไม่มีความเชื่อมโยงกับนอกชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนเป็นไปโดยไม่เต็มประสิทธิภาพ

การมีภูมิคุ้มกัน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนมีศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมสามสัมพันธ์ชุมชน “คนสามวัย” เพื่อใช้เป็นสถานที่พบปะ ประชุม พุดคุยกันของคนในชุมชนอันจะเป็นการช่วยให้กลุ่มหรือชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยน ประชาสัมพันธ์ วางแผน ประสานงาน และทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นศูนย์รวมให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี สร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความรู้ ประชาชนในชุมชนบ้านปาง 3 ถึงแม้จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การอบรมการทำอาหาร การทำขนม

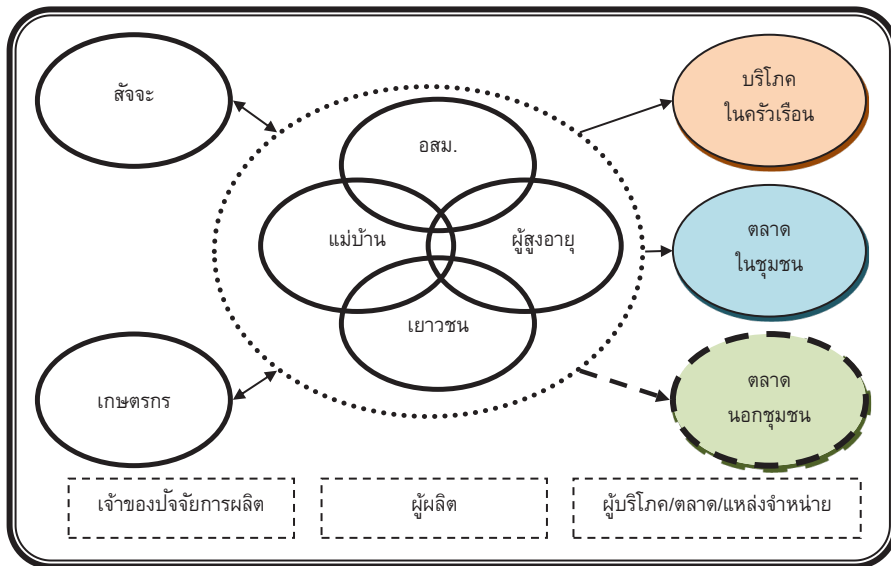
เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง อีกทั้งยังมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อการพัฒนาชุมชน

คุณธรรม ชุมชนบ้านปง 3 มีวัดบ้านปง เป็นศูนย์รวมจิตใจ ประชาชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และที่สำคัญมีจิตสาธารณะที่ไม่หวังผลตอบแทน เพื่อประโยชน์ส่วนตน

เมื่อพิจารณาระดับความก้าวหน้าตามระดับของเศรษฐกิจพอเพียง จากข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านปง 3 และศักยภาพกลุ่มต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของกลุ่มชุมชน พบว่า ระดับของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชุมชนบ้านปง 3 อยู่ในระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร แต่ด้วยข้อจำกัดของทำเลที่ตั้งของชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากตลาดและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงสมาชิกของชุมชนกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และมีอาชีพหลักทำประจำทำให้เกิดปัญหาหลัก คือ ปัญหาทางด้านการตลาด

ที่ผลผลิตทางเกษตรไม่มีแหล่งจำหน่ายหรือไม่มีผู้รับผิดชอบทำการตลาด ในขณะที่ความพร้อมของทุนต่างๆ ของชุมชน ซึ่งหากไม่มีการขับเคลื่อนทุนเหล่านี้ อาจทำให้เกิดการเสียโอกาสทางเศรษฐกิจชุมชนจึงได้มีการประชาคมโดยมีแนวคิดที่จะยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายมีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนทางการตลาด และชุมชนวางบทบาทในฐานะของเจ้าของปัจจัยการผลิตและผู้ผลิต

ในด้านเจ้าของปัจจัยการผลิต ด้านผู้ผลิต และด้านผู้บริโภค ตลาด และแหล่งจำหน่าย พบว่า กลุ่มชุมชนบ้านปง 3 มีความเชื่อมโยงของกิจกรรมในชุมชนที่ดี แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมโยงตลาดภายนอกชุมชน ซึ่งจะต้องมีการค้นหาแนวทางการเชื่อมโยงกับตลาดภายนอกชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ทุนของชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านปง 3

จากการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทุกกลุ่มกิจกรรมยังคงมีจุดด้อยที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น ต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบแนวทางการปฏิบัติการประเมินผล และการคำนึงถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อจะได้มีความพร้อมต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่คาดคิด ซึ่งคณะวิจัยได้นำจุดด้อยเหล่านั้น มาให้ความรู้และชี้แนะแนวทางให้กลุ่มต่างๆ ได้ตระหนักและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขจุดด้อยเหล่านั้นด้วยตนเองได้ โดยการนำคนในชุมชนไปศึกษาดูงานจัดประชุม ฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้ ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับ

- 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) รูปแบบการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้
- 3) แนวทางการจัดตั้งกลุ่มชุมชน
- 4) แนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน
- 5) การเขียนแผนธุรกิจตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

แต่จะเห็นได้ว่าจุดด้อยเหล่านั้น ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพและด้วยจุดเด่นที่กลุ่มต่างๆ มีอยู่ ประกอบกับสมาชิกในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจชุมชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และจะเป็นภูมิคุ้มกันที่สามารถทำให้กลุ่มเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบได้

2. การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของนักวิจัยในการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียงต้องมีหลักและวิเคราะห์ปัจจัยสู่ความยั่งยืนในการสร้างเครือข่าย

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน ดังนี้

ก) มุมมองด้านความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

(1) มุมมองในด้านทุนของชุมชน ได้แก่ ทุนวัตถุ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนที่มีทุนของชุมชน จะเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้การดำเนินเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความยั่งยืน หากแต่การนำทุนของชุมชนออกมาใช้เพื่อการผลิต ในระดับการสร้างเครือข่าย จะต้องมีการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) มาใช้เป็นแนวคิด เพื่อให้เกิดความคงอยู่หรือการหมุนเวียนของทุนชุมชน

(2) มุมมองในหน่วยเศรษฐกิจ พบว่าการจะยกระดับสู่เครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะต้องมีหน่วยเศรษฐกิจครบวงจร ซึ่งได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มการเงิน ผู้ผลิต เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม OTOP และผู้บริโภคหรือตลาด เช่น ผู้บริโภคในชุมชน ตลาดในชุมชน และตลาดนอกชุมชน จะต้องมีการเชื่อมต่ออย่างครบวงจร หากในชุมชนขาดหน่วยเศรษฐกิจใดหน่วยเศรษฐกิจหนึ่ง ต้องมีการสร้างเครือข่ายในหน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ เช่น ชุมชนบ้านปง 3 มีจุดด้อยเรื่องผู้บริโภคหรือตลาด และเจ้าของปัจจัยการผลิตในทางการเงินที่ยังไม่เข้มแข็ง จึงได้มีการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับกลุ่มชุมชนบ้านดอนแก้ว และสร้างเครือข่ายทางการเงินกับกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท อำเภอแม่แตง

(3) มุมมองในแผนธุรกิจ พบว่า แผนธุรกิจที่ดีต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นแผนภายใต้พื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง อันจะทำให้ผู้นำกลุ่มสมาชิก มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่ชัดเจน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเครือข่ายเห็นความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชน เป็นการกำหนดขอบเขตกิจกรรมดำเนินงานในด้านความพอประมาณ มีเหตุผลผลในการดำเนินการ และมีภูมิคุ้มกันที่จะลดความเสี่ยงจากการดำเนินกิจกรรมเครือข่ายได้

(4) มุมมองด้านการมีส่วนร่วม พบว่าชุมชนที่ประชาชนมีเป้าหมายมีจุดมุ่งหมาย มีจิตสาธารณะสูง จะส่งผลกับความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

ข) ปัจจัยสู่ความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

จากการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยสู่ความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน มีดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยสู่ความยั่งยืน

ด้าน	ศักยภาพ	การเพิ่มศักยภาพ
1. ผู้นำ	<ul style="list-style-type: none"> ต้องมีผู้นำในด้าน - ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดในการบริหารจัดการ - ใช้ความรู้และคุณธรรมในการบริหารกลุ่มและเครือข่าย - มีความกระตือรือร้น - มีธรรมาภิบาล และโปร่งใสในการดำเนินการ - มีความสามารถในการแก้ปัญหา - มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิต และสินค้าของตนเป็นอย่างดีมีกรวางแผน การบริหารจัดการที่ดี จัดทำแผนบริหารจัดการ - มีระบบบริหารจัดการที่สร้างความเป็นหนึ่ง การมีระเบียบวินัยให้กับองค์กรเครือข่าย - มีความรู้ด้านการจัดการองค์กร - มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ - มีการระบุหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และเป็นระบบ - มีการบริหารจัดการด้านเงินทุนอย่างเป็นระบบ - มีการวางแผนการใช้เงินซึ่งจะไม่ทำให้กลุ่มเกิดภาวะหนี้สินตามมาในระยะยาว 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักการสร้าง ความสัมพันธ์กับเครือข่าย และหน่วยงานภายนอก - รัฐเข้ามาฝึกอบรม ให้ความรู้ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในองค์กร การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุน การทำบัญชี การวางแผนการใช้จ่าย เป็นต้น
2. สมาชิกชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ยึดหลักจิตอาสาและการให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม - มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา - ยอมรับในกฎเกณฑ์ของกลุ่ม - ร่วมกันรับผิดชอบในปัญหาที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาความรู้ คุณธรรม ติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงของโลกสม่ำเสมอ - มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดกับคนในและนอกชุมชน
3. การผลิตสินค้าของชุมชน 3.1 เงินทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งเงินทุนเพียงพอเพื่อการผลิต - มีการบริหารจัดการเงินทุน และเงินหมุนเวียนโดยใช้หลักความพอเพียงในการลดความเสี่ยงด้านเงินทุน - มีระบบการบริหารจัดการเงินทุน ระบบบัญชี ที่เป็นปัจจุบันและโปร่งใส 	<ul style="list-style-type: none"> - การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก - ฝึกฝนเรียนรู้หลักการเงิน การลงทุน การบัญชี การวิเคราะห์ทางการเงิน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้าน	ศักยภาพ	การเพิ่มศักยภาพ
3.2 วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประยุกต์ใช้วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น - ใช้วัตถุประสงค์ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการบริหารระบบทดแทนหรือสร้างวัตถุประสงค์ทดแทน - รวมกลุ่มซื้อวัตถุดิบ เพื่อลดต้นทุนการผลิต
3.3 แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความใส่ใจในงานการผลิตและความต้องการของลูกค้า - พัฒนาความรู้และทักษะ คุณธรรมในการผลิตอยู่เสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างและพัฒนาแรงงานรุ่นใหม่ที่จะสืบต่อภูมิปัญญาดั้งเดิมซึ่งเป็นผลกระทบต่อความยั่งยืนของกลุ่ม
3.4 การตลาด	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตสินค้าที่ดี มีคุณภาพ เหมาะสมกับราคา ปังบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน - มีการแนะนำ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อแขนงต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป็นที่รู้จัก เป็นส่วนผลักดันให้กลุ่มและเครือข่ายดำเนินกิจกรรมอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างเอกลักษณ์เฉพาะของสินค้า - ให้อุปกรณ์และสนับสนุนต่อทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น - สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาด - ขยายตลาดเพื่อทำการส่งออก (นอกชุมชน)
4. องค์กรที่ให้การสนับสนุน (องค์กรปกครองท้องถิ่น, NGOs, มูลนิธิ ฯลฯ)	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและผลผลิตของชุมชน - NGOs / มูลนิธิ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรต่างๆ ควรให้การสนับสนุนในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนากลุ่ม พัฒนาบุคลากร ให้การฝึกอบรม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญามากขึ้น

ที่มา: จากการศึกษา

3. แนวทางการขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียง

จากผลการทดสอบการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียง แนวทางการขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง จะต้องมีความดังนี้

1. ต้องวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน และนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ (3 ห่วง 2 เงื่อนไข)

2. ต้องวิเคราะห์ความพร้อมและศักยภาพของ “ทุนชุมชน” ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนวัตถุ และทุนสิ่งแวดล้อม

3. ต้องวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและเครือข่ายของชุมชนที่มี ว่ามีความเชื่อมโยงกันอย่างไร มีแนวทางความเชื่อมโยงกับกลุ่มหรือกิจกรรมภายในและภายนอกชุมชนกับใคร ที่ไหน อย่างไร?

4. ต้องมีความพร้อมในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- เจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น กลุ่มการเงิน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หรือกลุ่มเกษตรกร
- ผู้ผลิต เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่ม อสม.
- ผู้บริโภค / ตลาด / แหล่งจำหน่าย เช่น ผู้บริโภคในครัวเรือน ตลาดในชุมชน และตลาดนอกชุมชน

5. ต้องสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แก่ชุมชนในรูปแบบ เครือข่ายในชุมชน และเครือข่าย นอกชุมชนที่จะเกื้อหนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในภาพรวมของชุมชนในลักษณะที่เป็นกลไกมีความเชื่อมโยงกัน

6. ต้องมีพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง มีการวางแผนชุมชน หรือแผนธุรกิจเพื่อกำหนดขั้นตอน เป้าหมาย และตัวชี้วัดในการดำเนินการโดยจะต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ระยะเวลา และกิจกรรมดำเนินการที่ชัดเจน

7. ต้องมีการทำความเข้าใจในทุกฝ่าย และกับเครือข่ายอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเครือข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และแบ่งปันผลประโยชน์ลงตัว

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของชุมชนพบว่า ชุมชนบ้านปง 3 ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางการเกษตร และรับจ้าง มีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 110,843.86 บาท โดยเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านมากที่สุด มีการออมในรูปแบบเป็นเงินสด ออมสัจจะวันละบาท และออมในกองทุนต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพ ส่วนปัญหาสุขภาพที่พบมากที่สุด คือ ความดันโลหิตสูง และหวัด รองลงมา คือ เบาหวาน ภาวะแพ้อาหาร ภูมิแพ้ กระดูก ข้อเสื่อมและไขมันในเลือดสูงจากการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มชุมชนต่างๆ ที่เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านปง 3 ตามกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มีการขับเคลื่อนในชุมชนจำนวน 6 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มเยาวชน
- 2) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 3) กลุ่มเกษตรกร
- 4) กลุ่มผู้สูงอายุ
- 5) กลุ่มแม่บ้าน
- 6) กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

เพื่อสวัสดิการชุมชน ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่าชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณา

ระดับความก้าวหน้าตามระดับของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ระดับของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชุมชนบ้านปง 3 อยู่ในเศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร แต่ด้วยข้อจำกัดของทำเลที่ตั้งของชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากตลาดและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงสมาชิกของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และมีอาชีพหลักทำประจำทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาทางด้านการตลาด ที่ผลผลิตไม่มีแหล่งจำหน่ายหรือไม่มีผู้รับผิดชอบทำการตลาด ชุมชนจึงได้มีการประชาคมโดยมีแนวคิดที่จะยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายมีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนทางการตลาด และชุมชนวางบทบาทในฐานะของเจ้าของปัจจัยการผลิตและผู้ผลิต

ในการดำเนินการทดสอบพัฒนาศักยภาพ และการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของชุมชนบ้านปง 3 ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ชุมชน นักพัฒนา และคณะวิจัย ได้กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงาน คือ ผลักดันให้เกิดเครือข่ายในด้านเศรษฐกิจพอเพียง การผลิต และการตลาดสินค้า OTOP และด้านสถาบันการเงินชุมชน โดยมีวิธีการย่อยระดับคือ

1) การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน เรียนรู้ประสบการณ์ ได้แก่

1.1) ศึกษาดูงานองค์กรการเงินต้นแบบที่มีการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ชุมชนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และสถาบันการเงินชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

1.2) ศึกษาดูงานองค์กรด้านการผลิตการตลาด สินค้า OTOP ที่มีการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ชุมชนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง สถาบันการเงินชุมชน

ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และบางแม่หม้ายโฮมสเตย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3) ศึกษาดูงานรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

2) ชุมชนดำเนินกระบวนการฝึกวิเคราะห์และจัดทำแผนธุรกิจ โดยชุมชนแต่ละกลุ่มได้นำประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน มาวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองและจัดทำเป็นแผนธุรกิจเสนอคณะวิจัย เพื่อจัดฝึกอบรมพัฒนาอาชีพหรือดำเนินโครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน

ผลจากการระดมความคิดเห็นนั้น ทำให้ทราบว่าสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านโป่ง 3 มีความต้องการพัฒนาอาชีพที่หลากหลายตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม และต้องการสร้างกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน และจากการศึกษาดูงานพบว่า ชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลาย ปัญหาทางด้านการตลาด คือ การผลิตที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ในผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าตุ๊กตาการบูร ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ จะเห็นได้ว่าปัญหาทางการตลาดของชุมชนตำบลดอนแก้ว เป็นปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนบ้านโป่ง 3 ที่มีกำลังการผลิตแต่ไม่มีตลาด จึงได้มีแนวคิดที่จะฝึกอาชีพที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ส่งให้กลุ่มชุมชนดอนแก้วจำหน่ายแต่เพื่อให้เกิดการค้าเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

คณะวิจัยจึงได้เสริมความรู้เพื่อให้กลุ่มได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้จัดฝึกอบรม

ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ “การเขียนแผนธุรกิจและการดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียง” ผลจากการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มชุมชนได้นำเสนอแผนธุรกิจจำนวน 7 แผน ได้แก่

1) แผนธุรกิจ การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ชุด โดยกลุ่มผู้สูงอายุ

2) แผนธุรกิจ การผลิตดอกไม้จันทน์ โดยกลุ่มผู้สูงอายุ

3) แผนธุรกิจ การผลิตตุ๊กตาการบูรผ้า โดยกลุ่มผู้สูงอายุ

4) แผนธุรกิจ การผลิตหมอนใบชา และกระเป๋าผ้า โดยกลุ่มแม่บ้าน

5) แผนธุรกิจ การผลิตซาลาเปา โดยกลุ่มแม่บ้าน

6) แผนธุรกิจ โครงการคัดแยกขยะในครัวเรือน และโครงการขยะมีค่าสร้างชุมชนน่าอยู่โดย กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ร่วมกับกลุ่มเยาวชน

7) แผนธุรกิจ โครงการกบคอนโด โดยกลุ่มเกษตรกร

โดยแต่ละแผนธุรกิจจะมีตัวชี้วัดความสำเร็จในการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมได้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อการค้าเนินการทดลองการผลิตและทดลองตลาดภายในชุมชน จนเป็นที่น่าพอใจ จึงได้จัดจำหน่ายโดยส่งให้เครือข่ายซึ่งได้แก่ กลุ่มชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการทดสอบเพื่อยกระดับเบื้องต้นพบว่า การยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับที่สามเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่ายมีความเป็นไปได้สูง

เอกสารอ้างอิง

- [1] พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2551). เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- [2] สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2554). ระดับความพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2554, จาก <http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2006/02/3.html>

- [3] ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์; และคณะ. (2551). *โครงการประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้*. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [4] ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2554). *กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2554, จาก <http://www.bannongjik.com/cddforums/index.php?topic=230.0.html>
- [5] ประไพร์พร อักษรศรี. (2545). *การวิจัยและพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภาคกลาง*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- [6] สุขุม พันธุ์ณรงค์; และคณะ. (2554). *การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน: กรณีศึกษารัฐกิจชุมชนในเขตภาคเหนือตอนบน*. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [7] อภิชัย พันธเสน. (2546). *วิจัยและพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง: เล่มที่ 1 บทสังเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- [8] อารี วิบูลย์พงศ์; และคณะ. (2552). *การวิจัยและพัฒนาระบบการผลิตเกษตรและวิสาหกิจชุมชนตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.